
Lubawa-zamek, gm. loco, woj. olsztyńskie

Informator Archeologiczny : badania 32, 242

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

LEGNICA-Stare Miasto, ul. Najświętszej Maryi Panny, gm. *loco*, woj. legnickie

Badania archeologiczne, przeprowadzone w dniach od 4 lutego do 30 kwietnia przez A. Dobrowolskiego (Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie). Finansowane przez „Budoprojekt” S.A. w Głogowie. Przebadano powierzchnię 465 m².

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Miedzi w Legnicy.

Lubaczów, st. 14, gm. *loco*, woj. przemyskie, AZP 100-87/40 - patrz: wczesne średniowiecze

LUBAWA - zamek, gm. *loco*, woj. olsztyńskie

- zamek biskupów chełmińskich z XIV-XIX w.

Badania prowadziła ekipa z Katedry Archeologii Historycznej Uniwersytetu Łódzkiego w składzie: mgr A. Andrzejewski, prof. L. Kajzer (autor sprawozdania) i mgr M. Lewandowski. Finansował Urząd Miejski w Lubawie i Uniwersytet Łódzki. Pierwszy sezon badań.

Mury zamku lubawskiego, głównej rezydencji biskupów chełmińskich, zostały rozebrane w 1826 r. Do dziś, na wschód od zespołu staromiejskiego, znajdują się czytelne jego relikty w postaci: murów zewnętrznego obwodu, zakreślającego prawie kwadrat o boku około 70 m oraz powtórnie złożony w XIX w. granitowy gotycki portal, pierwotnie stanowiący obramienie przelotu bramnego, ułożonego w skrzydle zachodnim. Na początku lat osiemdziesiątych prowadzono na zamku nadzory archeologiczne, związane ze społeczną akcją, zmierzającą do odgruzowania czteroskrzydłowego zamku właściwego - tworzącego kwadrat o boku około 50 m. Odkryte wtedy korony murów uległy zniszczeniu.

Konieczność poznania a może i rewitalizacji obiektu (dostrzeżona przez lokalne czynniki, a szczególnie Burmistrza Miasta Lubawa) sprawiła, że obiekt stał się przedmiotem badań archeologiczno-architektonicznych, które przeprowadzono w sierpniu 1998 r. Zebrano podstawowe dane historyczne dotyczące dziejów i przekształceń budowlanych zamku, wykonano plan sytuacyjno-wysokościowy całego założenia, zarejestrowano istniejące relikty murowane i zrealizowano pierwszy etap badań planowanych na 4 sezony.

Wyeksplorowano pięć wykopów (I-V), o łącznej powierzchni 174 m² i orientacyjnej kubaturze 535 m³ (bez odliczenia blisko 197 m³ odkrytych murów). Zgromadzono 7655 zabytków ruchomych, które uporządkowano w 305 numerach inwentarza. Sporządzono niezbędną dokumentację archeologiczną i architektoniczną, tak rysunkową, jak i mechaniczną.

Badania doprowadziły do poznania nawarstwień kulturowych, zalegających w międzymurzach; wschodnim i zachodnim. Pozwoliły na ocenę stanu zachowania i obrazu budowlanego południowych partii skrzydeł zachodniego i wschodniego oraz całego skrzydła południowego. Za najważniejszą obserwację poczynioną w trakcie tegorocznych badań traktować należy ustalenie, że rozbiórka zamku (przeprowadzona przez władze pruskie na początku XIX w.) miała charakter porządkowy a nie ekonomiczny. Obiekty rozebrano tylko do „stanu O”, pozostawiając w stanie nienaruszonym fundamenty i dolne poziomy murów dolnej kondygnacji.

Sądzić należy, że przyziemne mury zamku zachowane są kompletnie i umożliwią pełną rekonstrukcję jego rozplanowania w poszczególnych etapach budowlanych.

Stwierdzono, że zamek powstał na uprzednio użytkowanym osadniczo terenie na początku XIV w. prawdopodobnie z inicjatywy biskupa Hermana (1303-1311). Prace murarskie prowadzono sukcesywnie a wraz z postępami budowlanymi podwyższano poziom platformy zamkowej. Szacować należy, że łączna kubatura zwiezionych tu nasypów wynosiła około 12-15 tysięcy m³. Także w kolejnych etapach budowlanych (z których najważniejszymi były: późnogotycki z początku XV i wczesnobarokowy z początku XVII w.) wznoszone były skrzydła obwodu wewnętrznego, z których południowe i wschodnie są ze sobą przewiązane a więc chyba współczesne. Badania dostarczyły także typowego choć interesującego ruchomego materiału zabytkowego.

Wyniki zostaną opublikowane w: „Zamek w Lubawie”.

Prace będą kontynuowane.